

10-24/22/1968.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

10

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK
022. számú
UTASÍTÁSA**

Budapest, 1968. évi december hó 21-én.

Tárgy: A hadköteles állomány ellenőrzésével és elbírálási rendjével kapcsolatos feladatok (A 033/1965. sz. HM-BM parancs végrehajtása.)

A 033/1965. számú HM—BM parancs alapján a 003/1966. sz. belügyminiszterhelyettesi utasítás szabályozza az érintett belügyi szervek feladatait, a fegyveres erőkhöz bevonuló hadkötelesek előzetes ellenőrzése és elbírálása tekintetében.

Az utasítás végrehajtása során a belügyi szervek az illetékes HM szervekkel együttműködve jelentős eredményeket értek el. Javult a hadkötelesek politikai ellenőrzésének és elbírálásának színvonala, ami kedvezően hatott az állomány összetételének alakulására, a politikai-morális egység megszilárdítására.

Az eredmények mellett azonban olyan tapasztalatokat is szereztünk, amelyek szükségessé teszik az ellenőrzés és az elbírálás eddigi rendjének bizonyos módosítását. Ezt indokolja, hogy a fegyveres erők egy része a kiképzés új rendszerére tért át, amely alapvető kihatással van a sorállomány váltási rendjére, továbbá az a tény, hogy a BM különböző szervei — elsősorban a BM III/IV. Csfség — olyan feladatokat is elvégeztek, amelyek a kiegészítő parancsnokságok hatáskörébe utalhatók.

Ezzel egyidejűleg túlzott mértékben nőtt az indokolatlan adminisztráció és a párhuzamos ellenőrzés. Mindez csökkentette a kiegészítő parancsnokságok felelősségét, és szerveink túlzott megterhelését idézte elő.

A 033/1965. számú HM—BM közös parancs alapján — egyeztetve az MNVKF azonos tárgyú utasításával — az érintett belügyi szervek feladatait az alábbiak szerint szabályozzuk:

1. A hadköteles állomány behívhatóság szempontjából történő politikai elbírálással összefüggő feladatok megszervezése, koordinálása az MNVK 3. Csoportfőnökség, illetőleg a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok hatáskörébe tartozik. Az érintett belügyi szervek **kötelesek** a kiegészítő parancsnokságok részére a szükséges segítséget, információt megadni, a BM III/IV. Csoportfőnökség pedig a meghatározott mértékben a feladatok végrehajtásában és elősegítésében résztvenni.
2. A Magyar Néphadsereg különleges alakulataihoz, a Belügyminisztérium Határőrségéhez és Karhatalomhoz (továbbiakban: különleges alakulatok), valamint a tartalékos tiszti kiképzésre **politikailag és erkölcsileg legszilárdabb hadkötelesek hívhatók be.** A hadköteles állomány politikai elbírálásának szempontjait a melléklet tartalmazza.
3. Az elbírálás a sorévfolym katonai nyilvántartásba vételének évében — 18 éves korban — egyszer történik. **Az elbírálás során hozott döntés a hadkötelessel kapcsolatban érvényben marad egész hadkötelezettsége alatt.** A döntés csak indokolt esetben, a hadköteles körülményeinek változása esetén kerül módosításra.
4. A hadkötelesek alap elbírálásához szükséges ellenőrzési anyagokat a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok szerzik be és gyűjtik össze. **Ennek megfelelően:**
 - a) Összeírásnál és sorozásnál; nyilvántartó lap, kérdőív amit az összeíró bizottság elnöke aláír a bizottságokban résztvevő személyek tájékoztatása, és egyéb forrásból származó információk rögzítése.
 - b) Az illetékes belügyi szervektől az 5. pont rendelkezéseinek megfelelően.
5. A szükséges rendőri és állambiztonsági információ beszerzése, illetőleg ellenőrzése céljából a járási, városi, budapesti, kerületi kiegészítő parancsnokság a katonai nyilvántartásba vett hadkötelesről névjegyzéket készít (folyószám, név, születési év, hely, anyja neve, állandó-, ideiglenes lakóhely, megjegyzés rovatokkal). A névjegyzéket abc sorrendben, járási jogú rendőrkapitányságonként külön-külön készítik el.

Az érintett belügyi szervek feladataira az alábbiak szerint rendelkezünk:

- a) A hadköteles-korba belépő új évfolyamba tartozó hadköteleseket és azok közvetlen hozzátartozóit (szülő, testvér, házastárs, élettárs, nagykorú gyermek) **nem kell külön ellenőrizni** a BM II/I—5 és a BM III/2. Oszályon. Az elbíráláshoz szükséges nyilvántartási adatok rendelkezésre bocsátása — minden év május 15-ig,

ezt követően a 9. pont rendelkezéseinek megfelelően — a következők szerint történjen:

- a BM II/I—5. Osztály a büntetések nyilvántartásában szereplő belépő sorköteles személyek kérdőjegyeit a lakcím szerint illetékes budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságoknak küldje meg;
- a BM III/2. Osztály az alap- és kutató nyilvántartásban szereplő belépő sorköteles személyek kérdőjegyeit a BM III/IV. Csoportfőnökségen keresztül az illetékes budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjeinek küldje meg.

A nyilvántartásban szereplő hadkötelesek esetleges lakcím változása esetén a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok a kérdőjegyeket az új lakcím szerinti kiegészítő parancsnokságoknak küldi meg. A kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjei a BM III/2. Osztály alap- és kutató nyilvántartásában szereplő hadkötelesek kérdőjegyeit hasonló módon küldjék meg az illetékes kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjeinek.

b) A budapesti, megyei kiegészítő parancsnokság **április 5-ig** a névjegyzék egy példányát megküldi a budapesti, megyei rendőrfőkapitányságoknak, akik az ellenőrzést az alábbiak szerint végezzék:

- a budapesti, megyei rendőrfőkapitányságok bűnügyi és társadalmi tulajdonvédelmi osztályai a saját nyilvántartásukban ellenőrizték, hogy a behívásra tervezett hadkötelesekről saját tevékenységük, vagy közvetlen hozzátartozóik megbízhatatlansága miatt milyen terhelő, vagy kompromittáló adatok merültek fel (ez nem tartalmazhatja a BM politikai szerveinek adatait);
- az őrsök és körzeti megbízottak személyi és helyi ismereteik, valamint a rendelkezésükre álló nyilvántartás alapján **kizárólag a kifogás alá eső személyekről** külön-külön készítsenek jelentést;
- a rendőri szervek jelentéseit a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságoknak — a névjegyzékkel együtt — **május 15-ig** kell megküldeni. Az őrsöknek, körzeti megbízottaknak a hadkötelesekről „Környezettanulmány”-t — az esetleges kiegészítő adatgyűjtésen kívül — készíteni, a névjegyzékre bármilyen megjegyzést írni **szigorúan tilos**.

6. A megyei kiegészítő parancsnokság állambiztonsági ellenőrzés végett a névjegyzék egy példányát és a „Kérdőív”-eket **április 5-ig** megküldi a BM III/IV. Csoportfőnökségnek a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokság elhárító tisztje útján.

A BM III/IV. Csoportfőnökség (kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjei) feladata:

- a névjegyzéket adják át a budapesti, megyei politikai osztályoknak, akik ellenőrizték, hogy a behívásra ter-

vezett hadkötelesekről, vagy azok közvetlen hozzátartozóiról milyen saját nyilvántartási, illetőleg olyan terhelő, kompromittáló adattal rendelkeznek, amelyek a nyilvántartásba vételhez nem elegendő, de a katonai beosztásoknál figyelembe kell venni:

- a kifogás alá eső személyekről — külön-külön május 15-ig a névjegyzék egyidejű visszaküldésével — készítsenek jelentést;
 - a megyei kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjei az állambiztonsági ellenőrzés eredményét május 15-ig közölik a budapesti, megyei kiegészítő parancsnok által létrehozott az elbírálást végző bizottság elnökével. A keletkezett állambiztonsági anyagokat a behívásig őrzik meg;
 - az elhárító tisztiek a BM III/2. Osztály kérdő-jegyeit, és az állambiztonsági szervektől beszerzett információkat a kiegészítő parancsnokságoknak, még betekintés céljából sem adhatják át.
7. A hadkötelesek elbírálását — valamennyi forrásból és összesített anyagok alapján — a budapesti, megyei kiegészítő parancsnok által megbízott bizottság végzi. A bizottság összetételét és feladatait a vonatkozó MNVKF utasítás szabályozza. A bizottság munkájában a kiegészítő parancsnokság elhárító tisztjei is vegyenek részt és biztosítsák jelen utasításunk 2. pontjában foglaltak maradéktalan megvalósítását.
8. A budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok az ellenőrzés során keletkezett, — a Belügyminisztérium szervei által küldött — anyagokat, a bevonulást követő 10 napon belül átadják a kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjeinek.

A BM III/IV. Csoportfőnökség ezzel kapcsolatos feladata:

- a) A kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjei, a parancsnokságoktól kapott ellenőrzési anyagokhoz csatolják a rendelkezésükre álló állambiztonsági okmányokat, s küldik meg az érintett alakulatok eljáró elhárító szerve vezetőjének.
 - b) A katonai elhárító szervek tanulmányozzák a rendelkezésükre bocsátott anyagokat, s tegyék meg a szükséges preventív és egyéb ellenőrző intézkedéseket. A tanulmányozás eredményétől függően a kifogásolt személyekről tájékoztassák a parancsnokokat, pártpolitikai szerveket, és együttesen határozzák meg az intézkedéseket fokozott nevelésükre, a rendkívüli események és a bűncselekmények megelőzésére.
9. Egyes állandó jellegű belügyi feladatok az elbírált hadkötelesek hadkötelezettségük egész időszakában:
- a) A BM II/I—5. Osztály folyamatosan értesítse a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságokat azon hadkötelesekről, akik időközben terhelő adattal nyilvántartásba kerülnek. A kiegészítő parancsnokságok a

priuszlapokat (amelyen az adatokat közlik) az évfolyam tartalékállományba helyezésekor — tartalékos hadkötelesek esetében azonnal — megsemmisítik.

- b) A BM III/2. Osztály a nyilvántartásba kerülőkről az értesítést a BM III/IV. Csoportfőnökségen keresztül a budapesti, megyei kiegészítő parancsnokságok elhárító tisztjeinek — **1969. január 1-től** — küldje meg, a besorolás esetleges megváltoztatása végett. Az elhárító tisztek az értesítésül szolgáló kérdőjegyet semmisítsék meg.
10. A különleges alakulatok parancsnokai — az elhárító tisztek javaslatát figyelembe véve — a leszerelés alkalmával közlik a kiegészítő parancsnoksággal, ha a leszerelő sorakatonára besorolását módosítani szükséges. Az elhárító tisztek — a hatáskörileg illetékes vezetők engedélyével — a döntésre jogosult parancsnokot tájékoztatják az időközben felmerült, az alapkérdést megváltoztató körülményekről.
11. Belügyminiszter elvtárs 0014/1963. számú parancsa alapján a **határőrség nyugati határszakasza és a Budapesti Forradalmi Karhatalmi Ezred 3. zászlóaljához** besorozottakat a parancsnokságokkal együttműködve a **BM III/IV—4. Osztály** ismétellen ellenőrizzé és biztosítsa, hogy e területekre alkalmatlanok ne kerüljenek behívásra. A bevonultatás megtörténte után ezen alakulatokhoz sorkatonát beosztani, áthelyezni csak a **BM III/IV—4. Osztály előzetes véleményezése alapján lehet.**
- E rendelkezés kivételével **megtiltjuk** a bevonuló sorállomány ismételt alap ellenőrzését. (Priorálás, információ beszerzés.)
12. Az utasítás rendelkezéseit kell alkalmazni a tartalékos tiszti növendéki és a tartalékos tiszti tanfolyamra kiválasztandókra is.

Az utasítást a BM II., III. Főcsoportfőnökség és a budapesti, megyei rendőrfőkapitányságok operatív és közrendvédelmi állományával — **a rájuk vonatkozó mértékben** — ismertessék és végrehajtását a vezetők ellenőrizzék.

Jelen utasítás megjelenésével a 003/1966. számú belügyminiszterhelyettesi utasítást hatályon kívül helyezzük.

KŐRÖSI GYÖRGY s. k.,

r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

RÁCZ SÁNDOR s. k.,

r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Felterjesztve: Miniszter elvtársnak,
Kapják: miniszterhelyettesek,
BM I. főcsoportfőnöke, főcsoportfőnökhelyettesek,
BM Határőrség országos pk.,
BM Karhatalom országos pk.,
BM III. Főcsoportfőnökség csoportfőnökei, önálló és
beosztott osztályvezetői,
a BM III/IV. Csoportfőnökség alosztályvezetői,
BM II/I—II. csoportfőnökök, beosztott osztályvezetők,
budapesti, megyei rendőrfőkapitányok, helyetteseik,
járási, városi, ker. rendőrkapitányok,
MNVKF,
MNVK 3. csoportfőnök.

Készült: 380 példányban.

Melléklet a 022/68. sz. belügyminiszterhelyettesi utasításhoz

1. Katonai szolgálatra nem hívható be:

- a) akit a Btk. IX. és X. fejezet 135—136. §-ában meghatározott büntett miatt 2, az egyéb fejezetekben meghatározott büntett miatt 3, vagy ennél több évre jogerősen elítéltek, feltéve, hogy a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól nem mentesült;
- b) a büntetőeljárás alatt álló és a szabadságvesztését töltő (az eljárás, illetve a szabadságvesztés töltésének ideje alatt);
- c) a belügyi szerveknél a veszélyes elemek, illetve veszélyes bűnözők nyilvántartásában szereplő;
- d) a Btk. IX. fejezetében meghatározott büntettek valamelyikének elkövetésével **alaposan** gyanúsítható (ha a felmerült gyanú nem igazolódik be, behívható).

2. Különleges alakulatokhoz nem hívható be:

- a) az a hadköteles, aki az általa elkövetett büntett, illetőleg gyanús tevékenység vagy magatartás miatt arra alkalmatlan, éspedig:
 - a büntetett előéletű, valamint az, aki büntetését letöltötte, amnesztiával vagy egyéni kegyelemmel szabadult és mentesült a hátrányos jogkövetkezmények alól;
 - akinek ügyében az eljárást a Btk. 60. §-a alapján zárták le (figyelmeztetésben részesült);
 - rendőrhatalósági felügyelet alá helyezett, garázda elem, galeri tagja;
 - bűncselekmény elkövetése miatt vizsgálati eljárás alá vont személyek közül az, aki esetében a rendelkezésre álló bizonyítékok nem voltak elegendőek, vagy ezek hiányában nem ítélték el;
 - az, aki a felszabadulás óta illegálisan elhagyta az országot, vagy a visszatérést megtagadta, illetőleg amnesztia alapján tért haza;
 - kapitalista követségre bejáró személy, továbbá aki kapitalista követség beosztottjával, illetve kapitalista ország állampolgárával vagy ilyen országban élő magyar állampolgárral gyanús kapcsolatot tart;
 - vallási szekta tagja, papnövendék;
 - akinek gyanús magatartására, illetve körülményeire utaló adatok merültek fel;
- b) **Közvetlen hozzátartozó** (szülő, testvér, gyermek, házastárs, élettárs) megbízhatatlansága, valamint biztonsági okok (titkok és eszközök védelme) miatt alkalmatlan, éspedig:
 - volt földbirtokos, nagykereskedő, vagy tőkés gyermeke;
 - akinek közvetlen hozzátartozója a Horthy-rendszer valamely erőszakszervének (politikai rendőrség, csendőrség, VKF/2., VKF/6.) tagja volt, vagy valamely horthysta fegyveres testületben hivatásos főtiszt vagy annál magasabb rendfokozatot viselt;
 - a volt felsőház és képviselőház tagjának (kivéve az ellenzék haladó képviselőinek), arisztokratáknak, a Horthy- és Szálasi-rezsim alatt, vagy a felszabadulás után működött jobboldali párt, egyesület országos, megyei és járási vezetőjének gyermeke;
 - a Kuria és az ítélőtábla elnökének, elnökhelyettesének, tanácselnökének, a törvényszékek azon elnökének gyermeke, aki kommunisták vagy más haladó személyek ügyében ítéletet hozott;
 - a Horthy- és Szálasi-rezsim miniszterének, miniszteri rangban lévő funkcionáriusának, államtitkárának, vagy diplomatájának gyermeke;

- főispán, alispán, járási főszolgabíró vagy polgármester gyermeke;
- volt SS-katona, „kopjás”, „rongyosgárdista”, a Drávántúli Légió, a Prónay-különítmény, a Hungarista Ifjúsági Légió vagy az 1919-es ellenforradalmi különítmény tagjának, a Hunyadi pánfélgránátos és a Szt. László hadosztály volt tisztjének gyermeke;
- az idegenlégióban vagy valamely kapitalista állam hadseregében szolgálatot teljesített személy gyermeke;
- egyházi személy, vallási szekta vagy a cionista mozgalom vezetőjének, illetőleg tagjának gyermeke;
- akinek közvetlen hozzátartozóját az 1956-os ellenforradalomban vezető, szervező vagy fegyveres tevékenység kifejtéséért elítélték, közbiztonsági őrizetbe helyezték vagy rendőri felügyelet alatt áll;
- akinek közvetlen hozzátartozóját a Btk. IX., X., XVI. fejezetében, a XI. fejezet IV. címében, a XVI. fejezet I. címében, a XV. fejezet II. címében, vagy a 190., 193., 195., 203., 206., 214., 218., 219. és 236. §-ában meghatározott büntettek valamelyikéért elítélték, illetve ilyen büntettek valamelyikéért ellene eljárás van folyamatban, függetlenül attól, hogy mentesült-e a hátrányos jogkövetkezmények alól vagy sem;
- akinek közvetlen hozzátartozója a felszabadulás után Nyugatra szökött, függetlenül attól, hogy időközben visszatért, vagy tiltott határátlépés (előkészület, kísérlet), büntette miatt bírói ítélet hatálya alatt áll, illetve ellene eljárás folyt vagy folyik;
- akinek közvetlen hozzátartozója, közeli barátja kapitalista ország külképviseletével, annak beosztottjával, illetve aki kapitalista ország állampolgárával gyanús kapcsolatot tart;
- akinek közvetlen hozzátartozója az antidemokratikus elemek alap-, illetőleg kutató nyilvántartásában szerepel.

3. Szigorú egyéni elbírálás alapján a 2/b. pontban felsoroltakat nem kell alkalmazni azon hadköteles esetében, aki kiemelkedően pozitív magatartású, illetve közvetlen hozzátartozói a felszabadulás óta bebizonyították a Magyar Népköztársaság iránti hűségüket.